

νετο ὡς νὰ χλευάζῃ τὴν λάμπιν τοῦ ἐν τῇ χειρὶ τῆς Βιολάντης κειμηλίου, — καὶ τὸ ὁποῖον ἐξηκολούθει νὰ ἀστράπτῃ εἰς τὰ στήθη της, ἀφοῦ ἐπέσεν ἀσθμαίνουσα καὶ πνευστιώσα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Ὁ Βιλλαρεάλ ἴστατο καὶ παρετήρει αὐτὴν μὲ ἀτενὴ καὶ φρικαλέα βλέμματα. Πορφυροῦν βεῦρα ἐξώρμα ἐκ τοῦ στήθους της καὶ ἐχύνετο ἐπὶ τῆς λευκῆς ἐσθῆτος καὶ τοῦ πατώματος, ἕως οὗ ἐφθασε μέχρι τοῦ λαμπυρίζοντος καὶ εἰσέτι ὑπὸ τῶν ναρκουμένων δακτύλων κρατουμένου κειμηλίου καὶ ἐθόλωσε τὴν λάμπιν του. Ὁ Βιλλαρεάλ ἀπέσπασε τὸ ἀπαίσιον δῶρον ἐκ τῆς νεκρᾶς γυναικὸς μετὰ τινος ἀγρίας ζηλοτυπίας καὶ τὸ ἐξήτασεν ἐπιμελῶς ὅπως ἀνακαλύψῃ τὰ ἴχνη τοῦ ἐχθροῦ του.

„Διέγος Δὲ Φαιάρδος“ ἀνεφώνησε καὶ τοῦ ἐφάνη ὡς νὰ ἠσθάνθη νέαν πληγὴν ἐν τῇ καρδίᾳ του ὅτε ἀνεκάλυψεν, ὅτι ἡ φρικαλέα πρᾶξις τοῦ ἦτο τὸ ἔργον τοῦ περιβοήτου ἐκείνου διαφθορέως, τοῦ ὁποίου οἱ ἔρωτες καὶ αἱ κατακτήσεις ἦσαν τὸ ἀντικείμενον τῆς καθημερινῆς ὁμιλίας ἐν τῇ πόλει. Ἐξήγαγε τὸ αἱμοσταγὲς ἐγχειρίδιον ἐκ τοῦ στήθους τῆς νεκρᾶς καὶ ἔδραμεν ὡς παράφρων εἰς τὴν πόλιν.

* * *

Ὁ Φαιάρδος εἶχε περάσῃ κακὴν νύκτα· νύκτα, τὴν ὁποίαν διήλθεν ἐξετάζων καὶ κατηγορῶν ἑαυτόν. Ἀποτελεσματῶν αὐτοκατηγοριῶν του ἦτο ἡ ἀπόφασις, νὰ ὑπάγῃ

εἰς ἐν μοναστήριον, ἀφοῦ ἀναμετρήσας τὰ ἁμαρτήματά του εἶδεν, ὅτι ὁ μόνος ἀληθινὸς ἔρως τοῦ βίου του, ἔρως δυνάμενός νὰ μεταρσιώσῃ αὐτὸν εἰς τὸ ὑψηλὸν καὶ τὸ ἀγαθόν, ἦτο δι' αὐτὸν ἀνέφικτος.

Ἀφοῦ ἔλαβε τὴν ἀπόφασιν ν' ἀπαρνηθῇ τὸν κόσμον καὶ τὸν παλαιόν του βίον, ἀπεκοιμήθη ἐξητλημένος, μετ' ὀλίγον ὁμῶς ἀφυπνίσθη ὑπὸ τοῦ θαλαμηπόλου του, ὅστις ὥχρος καὶ τρέμων ὡς κάλαμος ἴστατο πρὸ αὐτοῦ.

„Κύριε, συνέβη τι παράδοξον καὶ φρικτὸν. Ἐνδύθητε, ἐξοχώτατε, ἀμέσως καὶ πηγαίνετε νὰ ἴδῃτε τὸ φοβερὸν συμβάν. Ἴσως ἐννοήσετε σεῖς τὸ αἷτιον.“

Ὁ Διέγος Δὲ Φαιάρδος ἐνόησε κίλλιστα τὸ φοβερὸν θέαμα, ὅπερ παρουσιάσθη εἰς τὰ ὄμματά του, ὅταν ἐφθασεν εἰς τὴν θύραν τῆς οἰκίας του. Ἐκεῖ πλησίον ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου ἔκειτο ὁ Βιλλαρεάλ κάτωχρος καὶ πελιδνός, τὰ ἐνδύματά του ἦσαν κάθυγρα ὑπὸ τοῦ αἵματος, τὸ ὁποῖον ὡς βεῦμα ἐξήρχετο ἐκ τῶν χειλέων του καὶ ἐχύνετο εἰς τὸ ἐδαφος· καὶ εἰς τὴν θύραν, πλησίον τοῦ μεγάλου ὀρειχαλκίνου σημάντρου, ἐφαίνετο παράδοξόν τι ἀντικείμενον — τὸ πολύτιμον βραχιόλιον, τοῦ ὁποίου οἱ ἀδάμαντες ἔλαμπον εἰσέτι διὰ μέσου τοῦ θολοῦ ἐπιστρώματος, κρεμᾶμενον ἐκ τινος αἱματοφύρτου ἐγχειριδίου, τὸ ὁποῖον εἶχε καρφωθῇ εἰς τὸ σκληρὸν δρύϊνον ξύλον τῆς θύρας μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τῆς ἀπελπισίας καὶ τοῦ θανάτου.

Ο ΑΣΤΕΡΟΕΙΣ ΟΥΡΑΝΟΣ.

Ὁ ἀστερόεις οὐρανὸς εἶναι τὸ ὑψηλότερον καὶ μεγαλοπρεπέστατον θέαμα, ὅπερ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ δύναται νὰ ἴδῃ ὁ ἀνθρώπινος ὀφθαλμός. Ὁ ὠκεανὸς ἐν τῇ φαινομενικῇ αὐτοῦ ἀπειρίᾳ, τὸ ὑψικάρηνον ὄρος, τοῦ ὁποίου ἡ ῥάχις περικλύζεται ὑπὸ πυκνῶν νεφελῶν, τὸ φλογεροῦς ῥύακας ἐξερευγόμενον ἠφαίστειον, ὅσονδήποτε μεγαλοπρεπὴ ἢ φοβερὰ καὶ ἂν φαίνωνται εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἐν τούτοις ὁμῶς τὸ μεγαλύτερον αὐτῶν ἐξαφανίζεται καὶ μηδενίζεται ἀπέναντι τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἐνώπιον τῆς σιωπηλῆς λάμπειος τῶν ἀπειροπληθῶν ἀστέρων του αἱ βρονταὶ τῶν ἀπηχοῦσιν. Μικροτέρα ἢ κόκκος ἄμμου εἶνε ὀλόκληρος ἡ γῆνι σφαῖρα ὑπὸ τὸν ἑναστρον τάπητα, ὅστις περικαλύπτει αὐτὴν πανταχόθεν, καὶ βραχυτέρα ἐνὸς δευτερολέπτου ἢ ὑπαρξίς αὐτῆς ἐν τῇ πορείᾳ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ σύμπαντος. Οὐχὶ ματαίως συναντῶνται πάντων τὰ βλέμματα ἐπὶ τοῦ κυανοῦ θόλου τοῦ οὐρανοῦ καὶ οὐχὶ ἄνευ λόγου ἢ πίστεως, ὁ πόθος, καὶ ὁ ἐρευνητὴς νοῦς ἐστράφησαν πάντοτε πρὸς τὰ ἄνω, ὅπως ζητήσωσιν ἐκεῖ ὅ,τι ἐπὶ τῆς γῆς ἀδυνατοῦσι νὰ εὑρωσιν. Ἡ γλυκεῖα εἰρήνη καὶ ἡ πάσης βιωτικῆς μερίμνης καὶ ταραχῆς ἀπηλλαγμένη μεγαλοπρεπὴς ἡσυχία, ἣν ὁ ἄνθρωπος ἐν παντὶ χρόνῳ ἐζήτησε καὶ πάντοτε θὰ ζητῇ μεταξὺ τῶν αἰωνίων ἀστέρων, ἀπορρέουσι πράγματι ἐκ τῶν ἄνω καὶ διεισδύουσιν εἰς τὴν καρδίαν παντὸς ἀνθρώπου, ἀπειθυνοῦντος τὰ βλέμματά του πρὸς τοὺς ἀπεράντους ἐκείνους κόσμους. „Ἀπὸ τοῦ μικροῦ παιδίου“ λέγει ὁ Mantegazza „ὅπερ ἐν τῇ ἀπειρῇ ἐκείνῃ πληθύνει τῶν ἀστέρων καθορᾷ τὸν παράδεισόν, μέχρι τοῦ φιλοσόφου, ὅστις ἀναφωνεῖ: τί σημαίνουν αἱ θλίψεις μου καὶ αἱ ἀλγηδόνες τῆς ἀνθρωπότητος ὀλοκλήρου ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν βίον τῶν οὐρανίων ἐκείνων σωματῶν καὶ τὴν ζωὴν τῶν ἀπειραριθμίων ἐκείνων κόσμων; πάντες πρὸς τὸν οὐρανὸν

ἀναβλέποντες εὐρίσκουσι χαρὰν ἐν τῇ θλίψει των καὶ παρηγορίαν ἐν τῷ ἀπελπισμῷ των. Ἀπέναντι τῶν ἀπειραριθμίων ἐκείνων κόσμων, διὰ τοὺς ὁποίους οἱ ἀριθμοὶ ἡμῶν δὲν ἐξαρκοῦσιν, οὐδεμία ὑπερηφάνεια μένει ἀταπείνωτος, πᾶσα ἀνισότης ἐξαφανίζεται, καὶ μηδενίζεται πᾶσα μεγαλοφυΐα. Ὁ οὐρανὸς εἶναι ἡ ἄβυσσος τῶν ἀβύσσων, ἄβυσσος διὰ τὴν θεωρίαν, ἄβυσσος διὰ τὴν σκέψιν, ἄβυσσος ἕνεκα τῶν ἀπειρων μυστηρίων, ἅτινα ἐγκλείει αὐτὸς καὶ οἱ ἀπέραντοι ὀρίζοντές του.“

Εἶναι κατάλληλος ἡ ὑπόμνησις αὕτη περὶ τοῦ ὕψους καὶ τοῦ μεγαλείου τοῦ ἀντικειμένου, ἐὰν θέλωμεν νὰ ἐκτιμήσωμεν ὀρθῶς τὴν τολμηρὰν ἀπόπειραν τοῦ ἀνθρώπινου πνεύματος τοῦ νὰ διεισδύσῃ εἰς τὴν ἀπειρίαν ἐκείνην τοῦ χώρου καὶ τοῦ χρόνου καὶ τῶν οὐρανίων σωματῶν καὶ ν' ἀποκτήσῃ ἀσφαλῆ καὶ βεβαίαν γνώσιν περὶ τῶν ἐκεῖ συμβαινόντων. Ἡ ἐπιχειρήσις αὕτη εἶναι τόσον τολμηρὰ καὶ κατὰ τὸ φαινόμενον τοσοῦτον ὑπεράνθρωπος, ὥστε καὶ αὐτὸς ὁ Σωκράτης ἐκήρυξεν ὡς ματαίαν καὶ ἀσκοπον τὴν σπουδὴν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῶν κινήσεών του καὶ συνεβούλευσε τοὺς μαθητάς του νὰ χρησιμοποιοῦσι τὸν καιρὸν των μὲ καλῆτερα πράγματα. Τί θὰ ἔλεγεν ἄρα γε ὁ ἑλλην φιλόσοφος, ἂν ἐμάνθανεν εἰς ποῖα βᾶθῃ τοῦ οὐρανοῦ εἰσέδυσεν ἕκτοτε τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, πῶς ἐκ τῆς μικρᾶς γῆς ἐρρίφθη ἡ βολίς εἰς τὰς ἀβύσσους τοῦ χώρου, καὶ τίνι τρόπῳ ἥλιοι, οἵτινες οὐδέποτε ἔλαμψαν διὰ τὸν ἀνθρώπινον ὀφθαλμὸν μέχρις ἐκείνου τοῦ χρόνου, προσεικλύσθησαν εἰς τὴν ὀπτικὴν περιοχὴν τοῦ παρατηρητοῦ καὶ ἐγνώσθη ἡ σύνθεσις αὐτῶν ἐξ ὑλῶν, τὰς ὁποίας καὶ ἡ γῆ ἡμῶν κέκτεται; Καὶ εἰσέτι δὲν ἐτέθη ὄριον εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ἐρευναν, εἰσέτι παρουσιάζονται ζητήματα, ἄξια τοῦ ἰδρωτὸς τῶν εὐγενῶν, καὶ προβλήματα,

τῶν ὁποίων τὴν λύσιν ἀναγκαζόμεθα ν' ἀφήσωμεν εἰς τοὺς ἐπερχομένους· ἀκόμη πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι αἱ γνώσεις ἡμῶν εἶναι μικραὶ καὶ περιορισμέναι.

Ἄν θέλωμεν νὰ ἴδωμεν τὸ ἔδαφος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου περιορίζεται ἡ ὑψηλὴ ἐπιστήμη τῆς ἀστρονομίας, τὸ θέατρον ἐκεῖνο, ἐν ᾧ τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα ἔδρεψεν ἀμαράντους δάφνας, ἀρκεῖ μόνον νὰ ὑψώσωμεν τὰ βλέμματα πρὸς τὸν οὐράνιον θόλον καὶ ἐν αἰθρίᾳ νυκτὶ νὰ παρατηρήσωμεν τὰς στρατιάς τῶν ἀκτινοβολούντων καὶ μαρμαρυσσόντων ἀστέρων. Ἡ πλήρης μυστηριώδους προαισθητικῆς εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνάβλεψις, ὃ ὑποφώσκων οὗτος πόθος πρὸς γνῶσιν τῶν ἐν καιρῷ νυκτὸς συμβαινόντων ὑπερόνω ἡμῶν, ἀποτελεῖ ἐξ ἁπαντος τὴν πρώτην ἀρχὴν καὶ ἀφορμὴν, τὸ μυθικόν, οὕτως εἶπεν, μέρος τῆς ἀστρονομίας.

Ὁ πόθος οὗτος ἤγαγε σὺν τῷ χρόνῳ διὰ πολλῶν καὶ παντοειδῶν ἐλιγμῶν εἰς τὴν ἀστρολογίαν, τὴν ἀποπλάνησιν ἐκείνην τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, ἥτις ἤρξατο καὶ ἐτελείωσε μὲ τὴν δοξασίαν, ὅτι ἡ γῆ εἶνε τὸ κέντρον καὶ τὸ κυριώτατον μέρος τῆς δημιουργίας. Τὸ πρῶτον ζήτημα, ὅπερ αὐτομάτως παρουσιάζεται εἰς ἕκαστον παρατηροῦντα τὸν ἑναστρον οὐρανόν, εἶναι τὸ περὶ τῆς πληθύος τῶν ἀκτινοβολούντων φωτεινῶν σημείων, ἅτινα κοσμοῦσι τὴν οὐρανίαν στέγην. Οὐδεὶς ἀμφιβάλλει ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀστέρων, τοὺς ὁποίους δύναται νὰ διακρίνῃ διὰ τοῦ ἀόπλου ὀφθαλμοῦ ἐν αἰθρίᾳ ἀσελήνῃ νυκτὶ, πρέπει νὰ εἶναι ὑπερμέτρως μέγας. Καὶ εἶναι μὲν σχετικῶς ὀλίγοι οἱ λαμπρότατοι φῶς ἀκτινοβολοῦντες ἀστέρες, ἀλλ' οἱ ἥττον λαμπροὶ φαίνονται πολυπληθέστατοι, οἱ δὲ μικροὶ ἀστερίσκοι, οἵτινες ἄλλοτε εἰς ἄλλο μέρος ἀναλαμβάνουσιν ἀμυδρῶς ἐπὶ στιγμὴν καὶ εἰτα ἀφανίζονται, διεγείρουσιν ἐν ἡμῖν τὴν ἰδέαν ὅτι ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν εἶναι ἀπειρος. Ὑπάρχουσιν ἄφ' ἑτέρου ἀνθρώποι οἵτινες ἐκτιμῶσι τὸν ὀλικὸν ἀριθμὸν τῶν διὰ τοῦ ἀόπλου ὀφθαλμοῦ διακρινόμενων ἀστέρων εἰς ἑκατοντάδας χιλιάδων. Οὐδὲν ὅμως ἀπατηλότερον καὶ μᾶλλον ἐσφαλμένον ἢ αἱ ἐκτιμήσεις αὗται. Ἀπ' ἐναντίας, ἂν ὑπάρχῃ τι τὰ καταπληκτικὸν ἐν τῇ πληθύνει τῶν διὰ τοῦ ἀόπλου ὀφθαλμοῦ ὀρωμένων ἀστέρων, εἶναι ἡ ὀλιγότης αὐτῶν. Τοσοῦτον εἶναι ψευδὲς ὅτι πολλὰ χιλιάδες ἀστέρων διακρίνονται ὑπὸ τοῦ ἀόπλου ὀφθαλμοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ θόλῳ, ὥστε ἀπ' ἐναντίας δύναται τις μετὰ πληρεστάτης βεβαιότητος ν' ἀποφανθῇ ὅτι καὶ ὁ ὀξυδερκέστατος ὀφθαλμὸς ἐν τῇ αἰθριωτάτῃ νυκτὶ οὐδέποτε δύναται νὰ διακρίνῃ περισσοτέρους τῶν 4000 ἀστέρων. Διότι ὅλοι οἱ ἀστέρες οὗτοι ἔχουσιν ἤδη ἀπὸ πολλοῦ χρόνου μετὰ μεγίστης ἀκριβείας καὶ ἐπιμελείας ἀριθμηθῇ καὶ καταταχθῇ ὑπὸ τῶν ἀστρονόμων καὶ σημειωθῇ εἰς ἀστρονομικοὺς χάρτας καὶ οὐρανίους σφαίρας, οὕτως ὥστε δὲν πρόκειται πλέον περὶ ἀπλῆς ἐκτιμήσεως ἀλλὰ περὶ ἀκριβοῦς ἀριθμώσεως. Δύναται μάλιστα ἀκριβῶς νὰ ὑπολογισθῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀστέρων, οἵτινες κατὰ τινὰ ὀρισμένον χρόνον εἰς ὀρισμένον τι μέρος τοῦ οὐρανοῦ εἶναι ὄρατοι εἰς ὀφθαλμὸν ὀρισμένης ὀπτικῆς δυνάμεως εἴτε ὀξύτητος ἐπὶ τῇ προϋποθέσει κανονικῆς τινος καὶ ἀμεταβλήτου αἰθριότητος τοῦ οὐρανοῦ. Ἡ κυρίως λοιπὸν ἐκπληκτικὴ ἀφθονία τῶν ἀστέρων τοῦ οὐρανοῦ μένει κεκρυμμένη καὶ ἄγνωστος εἰς τὸν γυμνὸν καὶ ἀοπλον ὀφθαλμόν, τότε δὲ μόνον παρουσιάζεται, ὅταν μεταχειρισθῶμεν τὸ τηλεσκόπιον, καὶ τοσούτῳ καταπληκτικώτερα, ὥς ἰσχυρότερον εἶναι τὸ ἐργαλεῖον, τὸ ὁποῖον μεταχειρίζομεθα. Μὲ τὴν σημερινὴν τελειοποίησιν τῶν τηλεσκοπίων δυνάμεθα καὶ μὲ μετρίου μεγέθους ἐργαλεῖα νὰ εἰσχωρήσωμεν εἰς ἱκανώτατα βάθη τοῦ ἀπείρου χώρου· πολλὰ

δὲ τὰ ὁποῖα ἐν ἀρχῇ τοῦ παρόντος αἰῶνος ἦσαν μόλις ἐφικτὰ εἰς τὰ γιγαντιαῖα τηλεσκόπια τοῦ Herschel, εἶναι τὴν σήμερον ἀμέσως προσιτὰ καὶ εἰς τὸν ἀπλοῦν ἰδιώτην.

Ἡ χρῆσις πάντοτε μεγαλητέρων καὶ ἰσχυροτέρων τηλεσκοπίων ἔφερεν ὅλον ἐν μεγαλήτερά· πλήθη ἀστέρων εἰς τὴν ἄμεσον ἀντίληψιν τοῦ ἀνθρώπου. Ὅσον βαθέως καὶ ἂν εἰσχωρήσωμεν εἰς τὸν ἀπέραντον χώρον τοῦ οὐρανοῦ, πάντοτε παρουσιάζονται νέοι ἀστέρες ἐκ τοῦ σκότους τῆς ἀπειρίας του, ἐν συντόμῳ, ὁ οὐράνιος χώρος ἐν τῇ ἀπειρίᾳ αὐτοῦ εἶναι δι' ἡμᾶς ἀνεξερεύνητος καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν αὐτῷ αἰωρουμένων λαμπρῶν σωμάτων ἀκατανοήτως μέγας. Περὶ τοῦ ὅτι καὶ πέραν τῶν ἀποστάσεων, εἰς ἃς ἐξικνοῦνται τὰ ἰσχυρότατα ἡμῶν τηλεσκόπια, ὑπάρχουσιν ἀπειράριθμοι ἀστέρες, οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφιβολία, διότι ἡ ὑπαρξὶς τῶν ἀστέρων τούτων ἀπεδείχθη ἤδη ὀφθαλμοφανῶς τῇ βοηθείᾳ τῆς φωτογραφίας. Αἱ εἰς τὴν ἐπίδρασιν τοῦ φωτὸς ἐκτάκτως εὐαίσθητοι φωτογραφικαὶ πλάκες δεικνύουσιν ἀναρίθμητα ἐλάχιστα φωτεινὰ σημεία, τὰ ὁποῖα ἀδυνατοῦμεν νὰ διακρίνωμεν ἀπ' εὐθείας ἐν τῷ οὐρανῷ διὰ τῶν τηλεσκοπίων καὶ τὰ ὁποῖα κατέστησαν ἐπὶ τῆς πλακῆς ὄρατά, διότι τὸ ἀσθενέστατον φῶς των ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐπενήργει ἐπὶ τῶν φωτογραφικῶν πλακῶν. Ἄν ἡδυνάμεθα νὰ κρατήσωμεν ἐπὶ μακρότερον ἔτι χρόνον ἐκτεθειμένας τὰς πλάκας, τοῦθ' ὅπερ ὅμως ἐνεκα τῆς ἀτμοσφαιρικῆς καταστάσεως εἰς τὰ ἡμέτερα τοῦλάχιστον κλίματα εἶνε ἀδύνατον, θὰ ἐνεφανίζοντο καὶ ἄλλοι νέοι ἀστέρες, ὡς τόσα νέα αἰνίγματα διὰ τὸν ἐρωτῶντα: πόθεν; καὶ πρὸς τί; Διότι οὐδεὶς ὁ ἀμφιβάλλων ὅτι αἱ μυριάδες ἐκεῖναι τῶν ἀστέρων εἰς οὐδεμίαν σχέσιν εὐρίσκονται πρὸς τὴν ἡμετέραν γῆν καὶ ὅτι ἡ ὑπαρξὶς αὐτῶν ἀνήκει εἰς τὰξιν ἀνωτέραν ἐκείνης, εἰς ἣν ἡ παντοδυναμία ἔταξε τὸν ἡμέτερον πλανήτην. Οἱ ἀπλανεῖς καλούμενοι ἀστέρες ἐκεῖνοι, ἀπὸ τοῦ λαμπροῦ Σειρίου μέχρι τοῦ ἀσθενεστάτου φωτεινοῦ σημείου, ὅπερ ἡ φωτογραφία τοῦ οὐρανοῦ καθιστᾷ ὄρατόν, εἶναι ἀπαξάπαντες ἥλιοι, ἴδιον φῶς καὶ ἰδίαν θερμότητα ἔχοντα οὐράνια σώματα, ὅπως ὁ ἡμέτερος ἥλιος, ὁ παρέχων ἡμῖν τὸ φῶς καὶ τὴν θερμότητά του. Πλανήτας στρεφομένους περὶ τοὺς ἡλίους ἐκεῖνους, δὲν δυνάμεθα ποτὲ ν' ἀνακαλύψωμεν ἀπὸ τῆς γῆς, οὕτως ὥστε περὶ τῆς ὑπαρξεως τοιούτων πλανητῶν οὐδεμίαν ἔχομεν εὐδείαν ἀπόδειξιν, ἀπαράλλακτα ὅπως λογικὰ ὄντα, κατοικοῦντα ἐπὶ τινος πλανήτου στρεφομένου περὶ τὸν Σείριον, καὶ διερευνῶντα τοὺς οὐρανίους χώρους δι' ἐργαλείων ὁμοίων τοῖς ἡμέτεροις οὐδέποτε θ' ἀνεκάλυπτον οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον ἴχνος τῆς γῆς. Μόνον δι' ἀναλογίας θὰ ἡδύναντο τὰ ὄντα ἐκεῖνα νὰ συμπεράνωσι τὴν ὑπαρξιν ἄλλων πλανητῶν στρεφομένων περὶ ἀπομακρυσμένους ἡλίους. Καὶ ἡμεῖς δὲ τὸ αὐτὸ κατ' ἀναλογίαν συμπεράσμα ἐξάγοντες προσκινώμεθα τὴν πεποίθησιν ὅτι καὶ εἰς ἄλλους ἀπλανεῖς ἀστέρας ὑπάρχουσι πλανητικὰ συστήματα, ὅτι καὶ ἐν ταῖς ἀβύσσοις τῶν οὐρανίων χώρων ὑπάρχουσι σκιερὰ οὐράνια σώματα διαγράφοντα ἀπαρεγκλίτως τὰς τροχιάς των περὶ ξένους ἡλίους καὶ ὅτι ἐπὶ τῶν σωμάτων τούτων ἴσως ὑπάρχουσιν ὄντα πεπρωτισμένα μὲ νοῦν ὡς ὁ ἀνθρώπος, ἅτινα ὡς ἡμεῖς στρέφουσι τὰ βλέμματα των ἐν ἀπορίᾳ πρὸς τὸ σύμπαν, καὶ εἰς τὰ ὁποῖα ὁ ἀσθὴρ ὁ φωτίζων τὰς ἡμέρας ἡμῶν εἶνε ἴσως παντελῶς ἄγνωστος. Εὐδαίει, ἐπὶ παρατηρήσεων βασιζόμεναι ἀποδείξεις περὶ τῆς ὑπαρξεως λογικῶν ὄντων πέραν τοῦ ἡμετέρου πλανήτου δὲν ὑπάρχουσιν οὔτε θὰ ὑπάρξωσιν ἴσως ποτέ. Ἐνταῦθα τίθεται εἰς τὴν ἐπιστήμην ἀνυπέρβατον ὄριον. Ἐν τούτοις ὅμως ἡ πιθανότης τῆς ὑπαρξεως πολλῶν οὐρανίων

σωμάτων καταλλήλων πρὸς διαμονὴν λογικῶν ὄντων ὁμοίων τῷ ἀνθρώπῳ, ἐν συνόλῳ λαμβανομένη, εἶναι πολὺ μικροτέρα ἢ ὅσον ἐκ πρώτης ὕψεως φαίνεται. „Θὰ ἦτο ἀλάζονεια ἐκ μέρους ἡμῶν“ λέγει ὁ περίφημος ἀστρονόμος Σίμων Newcomb, „ἀν ἰσχυρίζομεθα ὅτι ἡ ὑπαρξὶς λογικῶν ὄντων ἐπὶ ἄλλων πλανητῶν, ἐκτὸς τοῦ ἡμετέρου, εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατος· ὅτι ὅμως ἡ ὑπαρξὶς τοιούτων ὄντων, τοῦλάχιστον ἐπὶ τινος οἰοῦντο πλανήτου τοῦ ἡμετέρου ἡλιακοῦ συστήματος, εἶναι εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμὸν ἀπίθανος ἐξάγεται ἐκ τῆς παρατηρήσεως περὶ τῆς βραχυχρονίου υποστάσεως τοῦ πολιτισμοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν διάρκειαν τῆς υπάρξεως τῆς γῆς ὡς πλανήτου. Ὡς πλανήτης ἡ γῆ ὑφίσταται πιθανῶς ἀπὸ 10 ἑκατομμυρίων ἐτῶν, μᾶλλον περισσοτέρων ἢ ὀλιγωτέρων. Ἄνθρωποι δὲ κατοικοῦσιν ἐπ' αὐτῆς κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἀπὸ 10,000 ἐτῶν, ἡ καὶ ὀλίγῳ περισσοτέρων, ὁ δὲ πολιτισμὸς ὑφίσταται ἐπ' αὐτῆς σχεδὸν ἀπὸ 5000 ἐτῶν. Ἐὰν ἀγγελός τις εἶχεν ἐπισκεφθῇ τὴν γῆν κατὰ ἴσα χρονικὰ διαστήματα ἐκ δεκαετησίων ἐτῶν, θὰ εἶχεν ἀναχωρήσῃ ἐκ τῆς γῆς πλέον ἢ χιλιάδας χωρὶς νὰ εἶρῃ ἐπ' αὐτῆς ἀνθρώπων. Κατ' ἀναλογίαν κρίνοντες πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι τὸ αὐτὸ θὰ συνέβαινε καὶ εἰς ἐκείνον, ὅστις ἤθελεν ἐπιχειρήσῃ ὁμοίον ταξίδιον ἀπὸ πλανήτου εἰς πλανήτην καὶ ἀπὸ συστήματος εἰς σύστημα, μέχρι οὗ ἤθελεν ἐπισκεφθῇ πολλὰς χιλιάδας πλανητῶν. Καθ' ὅλα ταῦτα εἶνε πιθανὸν ὅτι σχετικῶς μικρότατος μόνον ἀριθμὸς πλανητῶν κατοικεῖται ὑπὸ λογικῶν ὄντων. Ἄν ὅμως ἀναλογισθῶμεν ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν πλανητῶν ὑπερβαίνει τὰς ἑκατοντάδας ἑκατομμυρίων, βλέπομεν ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑπὸ λογικῶν ὄντων κατοικουμένων πλανητῶν, ἀπολύτως θεωρούμενος εἶναι ἴσως ἀρκετὰ μέγας. Πιθανὸν ὡσαύτως εἶνε ὅτι πολλοὶ ἐκ τῶν πλανητῶν τούτων κατοικοῦνται ὑπὸ ὄντων, ἅτινα ὑπερτεροῦσι μεγάλως τοῦ ἀνθρώπου ὑπὸ πνευματικὴν ἐποψίν.“ Οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ εὐφυεστάτου Ἀμερικανοῦ ἀστρονόμου εἶναι πειστικώτατοι. Καὶ πῶς δύναται νὰ ἔχη ἄλλως τὸ πρᾶγμα! Διότι, ἂν παραδεχθῶμεν ὅτι ἐν

Η ΧΑΡΑ ΤΟΥ ΚΥΝΗΤΟΥ.

Κατὰ τὴν ἐλαιογραφίαν τοῦ J. Deiker.

ἡ ἐπιστήμη οὐδὲν ἔχει νὰ ἀντιτάξῃ κατὰ τῆς παραδοχῆς τοῦ σύμπαντος ὡς μεγάλου λογικοῦ βασιλείου, περιέχοντος εἰς τὰ διάφορα αὐτοῦ σημεῖα ὄντα λογικά. Πρὸς τίνα σκοπὸν τὰ ὄντα ταῦτα ὑπάρχουσι, δὲν δύναται ἡ ἐπιστήμη ν' ἀποφανθῇ. Ἐνταῦθα εὐρίσκόμεθα ἀπέναντι ἀκαταλήπτου καὶ διὰ τὸν ἀνθρώπινον νοῦν ὅλως ἀνεξερευνήτου μυστηρίου, ἀπέναντι αἰνίγματος τὸ ὁποῖον οὔτε ἴσχυσε μέχρι τοῦδε οὔτε θὰ ἰσχύσῃ ποτὲ νὰ λύσῃ ἡ φιλοσοφία. Πρὸς λύσιν τοῦ ζητήματος τούτου οὐδεμίαν δύναμιν ἔχει τὸ τηλεσκόπιον ἢ ὁ ὑπολογισμὸς, καὶ εἰς τὴν θέσιν τούτων παρουσιάζεται ἐν πλήρει δικαιοματι ἡ θρησκευτικὴ πίστις.

τῷ ἀπείρῳ χώρῳ τῶν οὐρανίων κόσμων καὶ μεταξύ τῶν ἀπειραρίθμων οὐρανίων σωμάτων μόνῃ ἡ ἡμετέρα γῆ κατοικεῖται ὑπὸ ἐμφύχων καὶ λογικῶν ὄντων, διὰ τῆς παραδοχῆς ταύτης ἀποκαθιστῶμεν ἐκ νέου τὸν ἐλάχιστον ἡμῶν πλανήτην εἰς τὴν προτέραν αὐτοῦ θέσιν ποιοῦντες αὐτὸν κέντρον τοῦ σύμπαντος, καὶ ἀνυψοῦμεν αὐτὸν εἰς μίαν τάξιν, τοσοῦτον ὑψηλὴν ὅσον καὶ ἀπίθανον. Ὅσονδήποτε μεγαλοπρεπῶς ἡ θαυμασίως καὶ ἂν εἶνε διατεταγμένον τὸ σύμπαν, ὅμως τότε μόνον κυρίως ὑφίσταται, ὅταν ἀντανακλάται ἐν τῇ συνειδήσει λογικῶν ὄντων, αἰσθανομένων καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον ἡ ἥττον ἐννοούντων αὐτό. Ἄν ὑποθέσωμεν τὴν συνειδήσιν λογικῶν ὄντων ἀφανισθεῖσαν, κατακρημνίζεται ὁλόκληρον τὸ σύμπαν εἰς τὸ σκότος τῆς λήθης, ἀκριβῶς διότι οὐδεὶς ὑπάρχει, ὁ συνειδώς, ὁ αἰσθανόμενος, ὁ ἐννοῶν. Τοσοῦτον σπουδαία εἶνε λοιπὸν ἡ ὑπαρξὶς λογικῶν ὄντων, καὶ διὰ τοῦτο δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι τοιαῦτα ὄντα δὲν εἶναι μόνον ἐπὶ τῆς γῆς περιορισμένα ἢ δεσμευμένα ἀλλ' εὐρίσκονται καὶ ἐπὶ ἄλλων οὐρανίων σωμάτων, ἐν ταῖς διαφόροις χώραις τοῦ σύμπαντος. Ἐννοεῖται ὅτι δὲν πρέπει νὰ φανταζώμεθα τοὺς κατοίκους ἐκείνους τῶν διαφόρων πλανητῶν ὁμοίους κατὰ τὴν σωματικὴν κατασκευὴν πρὸς τοὺς κατοίκους τῆς γῆς, διότι τοιαύτη σωματικὴ ὁμοιότης καὶ συμφωνία εἶναι εἰς τὸν ὑπᾶτον βαθμὸν ἀπίθανος. Ὁφείλομεν καὶ δυνάμεθα νὰ ἀρνεσθῶμεν εἰς τὴν πεποιθήσιν ὅτι

